

PATYEREK RÉKA

Identitás

GreCsó Krisztián: Vera. Magvető, 2019

GreCsó Krisztián ifjúsági regénye bravúrosan működteti az emlékezés mechanizmusát. Első benyomásra unalmasnak tűnhet, mégis, a Kádár-korszakot megjelenítő, szegedi környezetbe ágyazott univerzumban a kamasz lány perspektívájának minden egyes momentuma izgalmakat rejt magában. Vera most kezdi felfedezni, hogy egy család, egy társadalom hogyan is működik. Az író egyébként hasonló kérdéseket boncolgatott a *Pál utcai fiúk* szövegekönyvében is, így érthetőbbé válik érzékenysége a téma iránt.

A regény élvezetéhez elengedhetetlen a korszak ismerete, a díszletek értelmezése, GreCsó minden apró részletet gondosan kidolgozott. Nem pusztán annyi a felvetés, hogy hitelesen elmesélhető-e egy múltbéli korszak, hanem az is, hogy minden tragédia és trauma az emberrel marad, ezektől véglegesen nem lehet megszabadulni: levakarhatatlan jelei, sebei a múltnak.

Az ifjúsági regény mellett érvényes lehet még a kalandregény műfaji besorolás is, hiszen egy komplex nyomozási folyamaton keresztül derül ki az igazság. A családfakutatás, illetve az igazság kutatása is gyakran feltűnik GreCsónál. Villámszerűen felvillantja a „szigorú szülő” és a „keménykezű pedagógus” alakját, de ugyanilyen gyorsan lerombolja vagy új köntösbe öltözteti őket. Ugyanis akármennyire rideg a lány édesapja, meglágyul a szíve, amikor Vera sírva fakad, az egyik legszebb jelenetek egyike ez, amikor mindketten könnyeket ejtenek. Ez a megkönnyebbülés a gyónás pillanata, az édesapa saját szorongásaitól is megtisztulhat egy pillanatra. A tanítónő esetében kiemelkedő pillanatnak számít, ami-

kor nem ítéli el a tinédzser lányt a hibáiért, ugyanis tisztában van azzal, hogy a kislány változáson megy keresztül, az identitásáért küzd, ezért pedig nem büntethető.

Az identitáskeresés az emberi élet egyik legnehezebb feladata, önmagunk megismerésének periódusában pedig az egyetlen biztos pontunk a családunk, a szüleink, illetve a tőlük elvárt igazság és őszinteség. Mégis, a fejlődés során, a társadalom megismerése után kiderül, hogy senki sem feddhetetlen, és talán a regény legtragikusabb pillanatainak egyike, amikor a főhős ráébred erre a kemény valóságra, de társai közül egyedül ő képes a felismerésre. Ezt megélni, ezáltal felnőni, majd pedig kitiszítottként és megbélyegezve élni mindig kőkemény feladat. Vera esetében kiszámítható volt, hogy a konfliktusok rendeződni fognak, de nem ez határozza meg a regényt.

A megfelelési kényszer gyerekként ijesztő, őrjítő. Mindenhol másként értelmezzük magunkat, mindenhol más a szerepünk. Vera olyan paradoxonokkal találkozik, amelyekben a szülei az őszinteség és az igazság mellett kardoskodnak, mégis ők hazudnak neki a legtöbbit. A regény felénél megvolt az esély rá, hogy ez a „szomorú izgulás”, ami folyton jelen van a tizenéves lányban, elveszti az intenzitását és nevetségessé válik. Mégsem ez történt, a főhős olyan falak közé szorult, amelyek folyamatosan közelednek felé, de ő dönti el, hogy hagyja összepréselni magát, vagy továbbáll. A regény erről a kislányról szól, akinek nagyon gyorsan kell felnőnie, akinek meg kell értenie, hogy mi az a láger, mi az, hogy nem vér szerinti anyuka és apuka.

A naiv gyermeki univerzumot bemocskolja a felnőttek világa, a kamasz lány küzdelme szélmalomharcnak is nevezhető, hiszen soha nem kap egyértelmű válaszokat, hiába őrlődik. Még az elveszett, majd később megtalált nagymama sem képes egyszerűen megfogalmazni egy hosszú évek óta tartó konfliktust. Felnőtt témákkal, komoly problémákkal szembesíteni egy gyereket sosem egyszerű feladat, ebben a családban a hazugság és az elhallgatás mechanizmusa évek óta működik, így nagyon nehéz lenne mindent a legelejétől kezdeni. Szinte kivétel nélkül triviális témák ezek, sőt, a megoldásuk is az, mégsem ebben van a csavar, hanem ezekben a helyzetekben sok minden kimondatlanul marad, ami

feszültséget okoz. A narrációban fellelhető lyukak szétfeszítik a történetet, kuszaságot és kétségbeesést szülnek.

A személyiségfejlődés nagy ívű, hiszen Vera szemtanúja volt annak, ahogyan a legjobb barátnőjének az édesanyja félrelép. Nem tudta magában pontosan felismerni ezt, mégsem mesélt róla, akkor sem, amikor Sári, a legjobb barátnő arról prédikált, hogy az ő anyukája mindig mindent elmond neki, és köztük őszinteség uralkodik. Az említettnél nagyobb fájdalmak voltak, hiszen szerelme, József megbántotta, viszont azt még nem értette, hogy a szeretet és a szerelem arra is képes, hogy megroppantsa a lelket.

A *Vera* felvonultatja a korábbi Grecsó-regények témaköreit, konfliktusait, a családi kötelek bizonytalanságát, a titkok nyomasztó légkörét, az identitás problémás mivoltát, a bűnösség és büntelenség kérdéskörét. Hermann Veronika tanulmánya is tisztázza az esetleges kérdéseket, bizonytalanságot. A jelenlegi regény a kirakós utolsó darabjaként is értelmezhető, hiszen minden megtalálható benne, ami a korábbi regények tisztázását adhatja, illetve választ adhat a konfliktusokra. Olyan generációkon átívelő sorstragédiákról van szó, amiket nem lehet egyszerűen elmondani, pláne nem egy gyereknek. A hazugság funkciója a szépítés és a megóvás, a lányt védeni próbálják a kegyetlen valóságtól.

„És így a félév és a karácsony előtt Vera a kedvenc szaváról is leszokott már, ahelyett is azt mondja, hogy copf, pedig tudja, ha ilyeneket mond, bántja a mamát, mert az olyan, mintha eltévedt volna, mintha nem akarná tudni, hogy ezek az ő titkos szavaik, amiket a mama messziről hozott, otthonról, a falujából, Szirmabesenyőből” (227). Vera egészen addig rágaskodott az anya szóhasználatához, amíg ki nem derült, hogy valójában nem is ő az igazi édesanyja. Az identitása megtört, a személyiségében új keletkezett, hiszen ráébredt arra, hogy értelmetlen olyannal azonosulni, ami valójában nem létezik. Ezért kénytelen újraértelmezni önmagát – és ő még csak gyerek.